

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Vides piekļūstamība ES fondu projektos: CFLA novērojumi un rekomendācijas

KĀ NODROŠINĀT VIDES PIEKĻŪSTAMĪBU, 20.-21. NOVEMBRIS 2025

Lektors: Ļubova Micenko

CFLA Sociālās infrastruktūras departamenta Veselības infrastruktūras attīstības projektu nodaļas vadošā eksperte

Finansē
Eiropas Savienība

Nacionālais
attīstības plāns

Labklājības ministrija

Latvijas
Arhitektu
savienība

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Vides pieklūstamība kā ES fondu Horizontālais princips (HP) “Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana”

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA (ES) 2021/1060 nosaka ES fondu apguves pamatprincipus, t.sk. horizontālus

Labklājības ministrija - par horizontālā principa “Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana” ieviešanas koordinēšanu atbildīgā iestāde, **izstrādā vadlīnijas un īstenošanas uzraudzības metodiku** katram ES fondu plānošanas periodam

CFLA ir ES fondu sadarbības iestāde – veic **projektu atlases**, nodrošina **projektu finansēšanu** un **īstenošanas uzraudzību**

ES fondu **projektu īstenotāji** - **nodrošina projektu ieviešanu** atbilstoši programmu nosacījumiem un normatīviem aktiem

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Horizontālā principa VINPI ieviešana

HP iestrāde ES fondu plānošanas dokumentos

- Darbības programmas
- Programmu MK noteikumi un informatīvie ziņojumi
- Atveseļošanas fonda plāns
- Vadlīnijas HP VINPI īstenošanai un uzraudzībai (2021-2027)

HP iekļaušana projekta iesniegumā/ līgumā ar CFLA par projekta īstenošanu

- HP vērtēšanas kritēriji (atbilstības vai kvalitātes kritēriji), punkti projektu vērtēšanā
- Vispārīgās un specifiskās HP darbības, kuras īsteno projektu ietvaros
- Attiecināmās izmaksas HP darbību īstenošanai
- Sasniedzamie HP rādītāji

LR normatīvajos aktos nostiprinātas HP normas

- Būvniecības likums
- Būvju vispārīgo prasību būvnormatīvs LBN 200-21
- Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves MK noteikumi
- Preču un pakalpojumu pieklūstamības likums
- U.c.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

ES fondu 2014.-2020. plānošanas perioda sociālās infrastruktūras projekti

- ❑ Sociālo pakalpojumu infrastruktūras projekti **deinstucionalizācijas** plānu ietvaros – 69 projekti ar kopā **148 objektiem** visā Latvijā
- ❑ **Veselības aprūpes** pakalpojumu pieejamības veicināšana – 39 projekti **ar 74 slimnīcu objektiem**, un 373 ģimenes ārstu projekti, kuros uzlabotas **462 ģimenes ārstu prakses vietas**
- ❑ **Izglītības sfērā** ir kopumā īstenoti **83 projekti ar 141 objektu**, kuros ERAF/KF ieguldījumu rezultātā ir nodrošināta vides un informācijas pieklūstamība

Arhitektūras 2022.gada balvas laureāts –
sociālā atbalsta centrs «Pērle» Cēsīs.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Pieredze no ES fondu 2014.-2020. plānošanas perioda

SAM 9.3.1.1. sociālās infrastruktūras pilotprojekti, kur MK noteikumi paredzēja ka papildus būvniecības jomas normatīvajos aktos noteiktajam tiek sniegtas vides pieejamības ekspertu konsultācijas un veiktas specifiskas darbības vides un informācijas pieejamības nodrošināšanai personām ar redzes, dzirdes, garīga rakstura, kustību un pārvietošanās traucējumiem.

Konstatētas problēmas:

- ☐ Finansējuma saņēmēju formālā attieksme pret vides piekļūstamības prasībām
- ☐ Izpratnes trūkums par universālo dizainu
- ☐ Grūtības pielāgot vēsturiskas ēkas
- ☐ Nepietiekams reģionos pieejamo ekspertu skaits
- ☐ Novēlota eksperta piesaiste

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Pieredze no ES fondu 2014.-2020. plānošanas perioda

Secinājumi:

Labāk pielāgot uz papīra nekā betonā

Programmās paredzēta iespēja projekta attiecināmajās izmaksās iekļaut vides pieejamības ekspertu konsultācijas.

Aicinām to izmantot jau pirmsprojekta stadijā!

Ekspertu iesaiste ir ieguldījums kvalitātē, nevis izmaksu palielinājums

Paplašināts apmācīto vides piekļūstamības ekspertu skaits, saraksts pieejams

<https://www.lm.gov.lv/lv/vides-un-informacijas-pieklustamibas-eksperti>

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Pieredze no ES fondu 2014.-2020. plānošanas perioda

Pieklūstamība nav ekstra – tā ir pamattiesība

Izglītojošs darbs ar ES fondu finansējuma saņēmējiem:

- Labās prakses semināri
- metodisko materiālu izstrāde projektu atlases posmā
- individuālās konsultācijas

CFLA darba princips «**Konsultē vispirms!**»

Pieklūstama vide ir izdevīga visiem – ne tikai cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem

Aicinām izmantot Labklājības ministrijas mājas lapā ievietotus metodiskus materiālus par vides pieklūstamību

<https://www.lm.gov.lv/lv/horizontalais-princips-vienlidziba-ieklausana-nediskriminacija-un-pamattiesibu-ieverosana>

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Atveseļošanas fonda projekti

AF projekti aktīvajā īstenošanas fāzē:

- ✓ Valsts un pašvaldību **ēku vides pieejamības** nodrošināšana (3.1.2.1.i.a) – **63 objekti**
- ✓ Atbalsta pasākumi **cilvēkiem ar invaliditāti** mājokļu vides pieejamības nodrošināšanai (3.1.2.1.i.b) - **259 personu individuālo mājokļu pielāgošana**
- ✓ Jaunu ģimeniskai videi pietuvinātu **aprūpes pakalpojumu vietu izveide senioriem** (3.1.2.3.i.) – pēc tipveida būvprojekta veidotas **ēkas 8 adresēs**, kur projekta īstenotāji ir ne tikai pašvaldības, bet arī biedrības

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

AF projekti

AF pirmo reizi ieviests investīcijas obligātais elements – **vides pieklūstamības pašnovērtējuma anketa**.

Aicinām to izmantot visiem objektiem, kur tiek veikti ES fondu ieguldījumi un ne tikai:

<https://www.lm.gov.lv/lv/>

[vides-un-informācijas-](#)

[pieklustamības-](#)

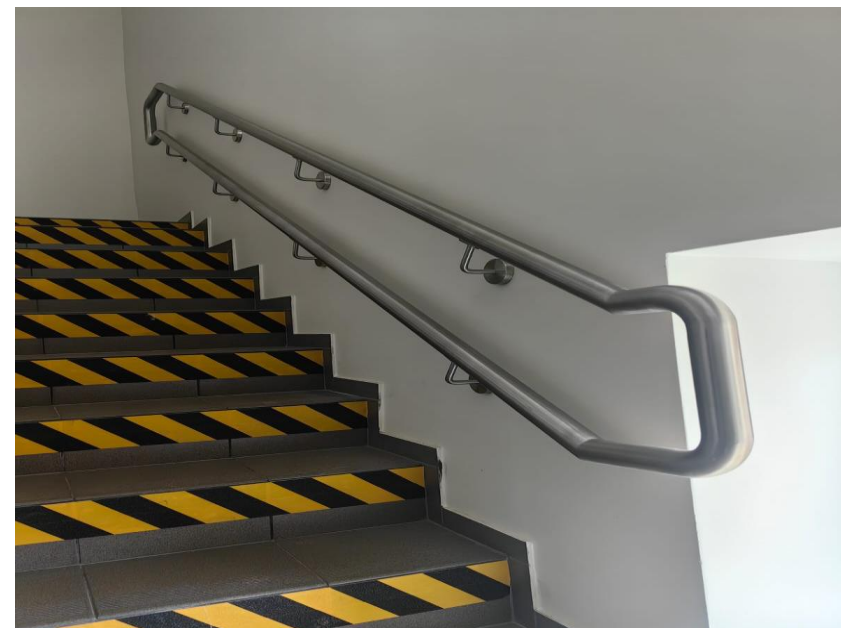
[pasnovertejums](#)

Vairākās investīciju programmās tiek izmantots tipveida būvprojekts.

☒ Pieaug finansējuma saņēmēju izpratne par vides pieklūstamības nozīmīgumu un ieviešanas principiem.

Tomēr joprojām saskaramies arī ar formāliem un nepārdomātiem risinājumiem:

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Atveseļošanas fonda projekti.

Labās prakses piemēri

Liepājas valstspilsētas Dienas aprūpes centrs ar labi pārdomātiem un niansētiem risinājumiem, kā piemēram atpūtas soliņš starp stāviem

Dobeles novada pašvaldības
Sociālā dienesta attālinātais klientu
apkalpošanas punkts Krimunās

Individuālā mājokļa pielāgojuma elements –
griestu sliedes

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

ES fondu 2021.-2027 plānošanas perioda projekti

Pabeigts Valmieras Drāmas teātra rekonstrukcijas projekts

- Pārdomāti līmeņu maiņas risinājumi
- Vietas skatītājiem ratiņkrēslā un pavadonim
- Indukcijas cilpa personām ar dzirdes traucējumiem
- Atlaides biļetēm personām ar invaliditāti
- Ir atļauti suņi-pavadoņi

- Lifta apzīmējumi
- Piktogrammas
- Braila raksts

- Audio informācija

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

ES fondu 2021.-2027 plānošanas perioda projekti, kas paredz jaunā Eiropas Bauhaus principu ieviešanu

5.1.1.6. «Kultūras mantojuma saglabāšana un jaunu pakalpojumu attīstība»

Projekta iesniegumu vērtēšanas kvalitātes kritērijs «Objekta darbības stratēģija paredz veicināt līdztiesību kultūras norišu piekļūstamībā neatkarīgi no personas dzīvesvietas, īpašām vajadzībām un sociālās atstumtības riska»

Labā prakse Valmieras pils viesu istabas izveide

- sākotnējais labiekārtojuma vides pieejamības novērtējums (Sustento),
- universālais dizains visām sabiedrības grupām,
- nodrošinās piekļūstamību komunikācijas un vizuālās identitātes pasākumiem

Varakļānu muižas pils projektā:

- sākotnējais izvērtējums (Apeirons),
- virtuves iekārtojums atbilstoši ratiņkrēsla lietotāja vajadzībām,
- indukcijas cilpa pasākumu telpās

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

ES fondu 2021.-2027 plānošanas perioda projekti, kas paredz jaunā Eiropas Bauhaus principu ieviešanu

5.1.1.3. «Publiskās ārtelpas attīstība»

49 pašvaldību īstenotie projekti, pabeigti

- ☐ Aktivās atpūtas veloparka izbūve Reņķa dārza teritorijā, Ventspilī
- ☐ Jūras parka labiekārtošana Saulkrastos
- ☐ Aizputes parks-zaļā koprades telpa
- ☐ Smiltenes pilsētas aktīvās atpūtas parks
- ☐ Jaunogres aktīvās atpūtas kvartāla izveide
- ☐ Gulbīšu parka atjaunošana Gulbenē (Bauhaus labās prakses piemērs)

Metodiskais materiāls «Piekļūstamas atpūtas un aktivitāšu zonas:
labās prakses un nepārdomātu risinājumu piemēri»

<https://www.lm.gov.lv/lv/pieklustamas-atputas-un-aktivitasu-zonas-labas-prakses-un-nepardomatu-risinajumu-piemeri-27062024>

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

ES fondu 2021.-2027 plānošanas perioda projekti, kas paredz jaunā Eiropas Bauhaus principu ieviešanu

4.3.1.3. Sociālo mājokļu atjaunošana vai jaunu sociālo mājokļu būvniecība 34 pašvaldību īstenotie projekti

Obligāta prasība dzīvojamās mājās pielāgot dzīvokli personām ar kustību traucējumiem

Projektu vērtēšanā piešķirti papildus punkti par specifiskām HP darbībām:

- vides un informācijas pieklūstamības pašnovērtējums
- konsultatīva rakstura pasākumi
- labas prakses darbības papildus būvnormatīvā LBN 200-21 noteiktajam.

Piemērus skatīt LM izstrādātajos materiālos par vides un informācijas pieklūstamības labās prakses un nepārdomātu risinājumu piemēriem.

Pieejams šeit: <https://www.lm.gov.lv/lv/labas-prakses-piemeri-2>

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

ES fondu 2021.-2027 plānošanas perioda projekti, kas paredz jaunā Eiropas Bauhaus principu ieviešanu

4.3.2. «Kultūras un tūrisma lomas palielināšana ekonomiskajā attīstībā, sociālajā iekļaušanā un sociālajās inovācijās»

Projekta vērtēšanas kvalitātes kritērijs “Projekta iesniegums paredz veicināt līdztiesību kultūras norišu vides piekļūstamībā”

Šobrīd vērtēšanā, biežāk sastopamas nepilnības:

- Atšķirības starp projekta iesniegumā un būvprojektā paredzēto
- Būvprojekts nepilnīgi atbilst LBN 200-21 «Būvju vispārīgo prasību būvnormatīvs» un LVS EN 17210:2021 “Apbūvētas vides pieejamība un izmantojamība. Funkcionālās prasības”
- Ekspertus plāno piesaistīt tikai projekta beigu fāzē
- No projekta apraksta nav saprotamas mērķa grupas, to vajadzības, un detalizēts apraksts par piekļūstamības prasību risinājumiem
- HP radītāji nav norādīti izmērāmi un pārbaudāmi

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Informācijas un digitālas vides piekļūstamība

LM informatīvais materiāls par informācijas piekļūstamību dokumentos un tīmeklī cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem.

<https://www.lm.gov.lv/lv/informacijas-pieklustamiba-timekla-un-dokumentu-pieklustamiba-1112024>

VARAM vadlīnijas tīmekļvietņu vienkāršotam izvērtējumam 11 būtiskākajos piekļūstamības aspektos <https://www.varam.gov.lv/lv/vadlinijas-vienkarsotam-pieklustamibas-izvertejumam>

ES fondu projektu publicitāti saskaņā ar ES fondu 2021.-2027. gada un Atveseļošanas fonda komunikācijas un dizaina vadlīnijām <https://www.esfondi.lv/normativie-akti-un-dokumenti/2021-2027-planosanas-periods/komunikacijas-un-dizaina-vadlinijas>

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Pateicos par uzmanību!

CFLA KLIENTU APKALPOŠANAS CENTRS
Rīga, Meistaru iela 10 | 22099777 | info@cfla.gov.lv

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Labklājības ministrija

^
Latvijas
Arhitektu
savienība